

Szemle

Szöllősy Judy

Hunglish into English. The Elements of Translation from Hungarian into English.

(Budapest: Corvina. 2007.

163 pp. ISBN: 978 963 13 5556 7)

Csorba Gábor

Angol nyelvterületen a különböző stilisztikai és nyelvhasználati útmutatók hosszú múltra tekintenek vissza. Sir Ernest Gowers eredetileg hivatalnokok számára írta ma is nagy becsben tartott *The Complete Plain Words* című művét, de H.W. Fowler *Modern English Usage* illetve William Strunk Jr. és E.B. White közösen írt *The Elements of Style* című munkáik is sok nyelvtanár, szerkesztő, újságíró és fordító polcán megtalálhatók. Ezek és más hasonló útmutatók alapján indult el az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban (de más angolul beszélő országban is) az ún. *Plain English* mozgalom, amely a tiszta, funkcionális és tudatos nyelvhasználatot hirdeti és támogatja, és megpróbálja az angol nyelvet megszabadítani az idők folyamán ráakódott sallangtól.

Ezek a művek elsősorban a fogalmazáskészséget hivatottak javítani a követendő nyelvezet, szóhasználat, stílus stb. tudatosításával, és mint ilyenek, meghatározó szerepet töltenek be az angolszász kulturális világban. Bárki, aki hasonló témájú könyvet szeretne írni, akarva-akaratlanul ezt a hagyományt folytatja, és e téren manapság valóban nincs hiány angol nyelvű nyelvhasználati útmutatókban.

Szöllősy Judy, a New York-i patinás Barnard College egykori növendéke is ezt a hagyományt követi abban a tavaly megjelent könyvében, amely a fordítási szakirodalomban még mindig alulreprezentált idegen nyelvre való fordítást taglalja a legjobb stilisztikai útmutatók elveit követve. Itt természetesen csak az elv az, ami összeköti az új és a régebbi műveket, hiszen Szöllősy nem azzal foglalkozik, hogy saját gondolatainkat hogyan öntsük (angolul) a legtisztább formába, hanem hogy mások gondolatait hogyan tegyük át egyik nyelvből a másikba. Megvan rá minden oka, hogy ezzel foglalkozzon, hiszen már évtizedek óta fordít, szerkeszt, oktatja a fordítást és megpróbálja bárkibe beleoltani a fordítás iránti szeretetet, aki csak egy kis hajlandóságot is mutat ez iránt.

Az angolszász kultúrára jellemző funkcionalitással írja le a legkülönbözőbb fordítási problémákat, amelyekkel a nem angol anyanyelvű, de angolra fordító diákok, hallgatók, fordítók szembesülnek munkájuk során. A szerző a könyv elejétől szinte kézen fogja az olvasót, és lépésről lépésre tárja fel a fordítás nehézségeit, buktatóit, a hibákat és melléfogásokat. Mindezt viszont ugyanolyan odaadással és szeretettel teszi, mint ahogyan a kortárs magyar irodalmat is fordítja lankadatlanul, aminek eredményeként a nemzetközi szakvélemény már régóta csak szuperlatívuszokban beszél munkájáról.

Megpróbálja végigvezetni az olvasót azon a rögsön, amely a gondolattól elvezet a legtisztább nyelvi

formáig. Közben néhol irodalmi idézetekkel vezet be az egyes fejezeteket, rengeteg példával szemlélteti a hibákat (főképpen nyelvszakos egyetemi hallgatók fordításából vett példákból okulhatunk), és a legfontosabb tudnivalókat többször is megismétli a könyvben. Olykor lépésenként vezet végig bennünket azon a folyamaton keresztül, hogy hogyan alakítható át egy-egy hibás szófordulat, magyar gondolatmenetű angol szövegrész, elangolosított magyar kusza mondatösszevétel olyan formába, amely nemcsak hogy nem fogja arra készíteni az angol olvasót, hogy elaludjon a könyv felett, de izgalommal és élvezettel olvasatja magát tovább.

A könyv alaptémáját tekintve az anyanyelvi interferencia fordításban betöltött nemkívánatos szerepéről szól, és teljes mértékben a preskriptív hitvallás szellemében íródott. Ez talán elidegenítheti a fordítást csak deskriptív szemszögből vizsgáló fordítás-kutatókat e könyv kézbevételeitől, ezért azonnal hozzáteszem, hogy a fordítás-elmélet nagyon sok témája felmerül benne. A gyakorlaton keresztül, és a példák, majd az ezt követő kommentárok révén szóba jönnek a műfajok, a normativitás, a szövegkonvenciók, a fordítás és az ideológia szerepe, a funkcionális megközelítés, és itt-ott még a kohézió és koherencia is. Természetesen ezek a fordításelméleti terminusok sehol sem szerepelnek a könyvben, de az éber olvasónak azért szembeötlnek, hogy például a fordításokban a hiányzó antecedensek a kohézióval hozhatók kapcsolatba, vagy hogy az a többször hangoztatott megállapítás, mely szerint a szavaknak nem jelentésük, hanem használatuk van, a normativitás témájához kapcsolódik.

A könyv 33 fejezetében sok mindendről szó esik. Az előszó és az (ideális) fordító jellemzése után képet kapunk a fordítás alapvető modelljéről, amelyet a fordítási előkészületekről szóló rész követ. Ebben olyan tanácsok hangoznak el, melyek azáltal könnyítik meg a későbbi fordítói munkát, hogy a bajt megelőzik, és nem orvosolni próbálják. A fordítási stratégiák megtervezésére buzdítják az olvasót, arra, hogy próbálja már előre kiszűrni (és kiszűrni) azokat a részeket a fordítandó szövegben, melyek majd később, amikor valóban nekilát, fejfájást okozhatnak. A jelentés négy aspektusát végigpásztázva eljutunk a mondatokról és bekezdésekről szóló részhez, ahol többek között azt tudatosíthatjuk magunkban, hogy a fordítás egysége nem a szó, hanem a mondat, vagy még inkább a bekezdés. Erre pontot tesz a központosításról szóló kitérő, és miután a magyar és angol konvenciókat is átvettük, a jellemző nyelvtani hibák következnek – a szenvedő és cselekvő igemódok használata, a rossz helyre tett melléknévi igenevek, a hiányzó vagy hibás antecedensek és névmások kerülnek itt terítékre.

A következő rövid részben a jelentés szinonimákra bomlásáról és ezeknek kontextusban betöltött szerepéről kapunk némi bővebb információt, majd a szerző rátér arra, hogy leleplezze a *Hunglish*, azaz a magy angol jellemző megnyilvánulásait. A két nyelv és kultúra valóságsszemlélete közötti különbségeire, a politikai nyelvhasználat fordításra tett hatására, a nyelvi etikettre és még más részletekre derül itt fény. Ez után következik egy-két rövid fejezet a megszólítások, a személy- és helynevek, rangok, a hamis barátok, az idiómák és más szókapcsolatok fordítási nehézségeiről és

tévesztéseiről. A stílus is szóba kerül, és ennek függvényében (még egyszer) olvashatunk arról, hogyan határozza meg a mondat- és bekezdésszerkezet, a nyelvtan (és a nyelvtani hiba), illetve a terjengős fogalmazásmód a fordítás minőségét és hangzását. Ezután már csak néhány stilisztikai hibajavító javaslat következik, majd a párbeszéd fordításáról szóló fejezet után a fordítás szerkesztési tennivalói zárják a könyv tényleges tartalmát. Itt a címekről, a szavak elválasztásáról, a lábjegyzetokről és a szerzői jogvédelemről olvashatunk más egyebek mellett. A könyv egészében végighúzódo 43 szabályból a végén még egy kis emlékeztető lista is segíti a feledékenyeket, majd a mű az ajánlott szótárakkal, segédkönyvekkel és más hasznos kiadványokkal zárul.

Szöllősy e könyvet bevallottan nem irodalmi szövegek fordítására ajánlja (az irodalmi fordításról szóló folytatás már készülöben van), de használható fordítási alapkursus tankönyveként is (többen már ki is próbálták), vagy mint segédkönyv az angol nyelv tudatosításához és gyakorlásához. Akinek pedig ezen felhasználási javaslatok egyike sem tetszik, az nyugodtan olvashatja merő szórakozásból is, mert a könyv, mint a legjobbak általában, egyszerre tanít és szórakoztat.

Michel Ballard

Qu'est-ce que la traductologie?

(Arras: Artois Presses Université.
2006. 306 pp. ISBN: 2-84832-046-X)

Balogh József

Michel Ballard, a könyv szerkesztője, az Université d'Artois a CERTA (Centre de Recherche en Traducto-

logie de l'Université d'Artois) által 2005 tavaszán szervezett nemzetközi kollokviumon elhangzott előadásokat rendezi egy kötetbe. Az elhangzott előadások mindegyike a fordítástudományhoz köthető. A CERTA olyan neves kutatókat hívott meg a világ számos részéről, akik évek óta fordítástudományi kérdésekkel foglalkoznak, illetve akik a fordítástudomány és más kapcsolódó tudományágak viszonyát vizsgálják, avagy a fordítás oktatásában tevékenykednek, s nem utolsósorban olyanokat, akik aktív fordítói tevékenységet (is) végeznek.

Michel Ballard a franciaországi Université d'Artois vezető munkatársa, számos fordítástudományi és fordítástudománnyal kapcsolatos francia és angol nyelvű mű szerzője illetve társszerzője. Szerkesztőként igyekszik bemutatni a fordítástudomány területén végzett sokrétű kutatásokat, nemzetközi megközelítésben. Ezzel igen széles publikumot célt meg az érdeklődő laikustól a fordítástudományi szakemberekig.

A tanulmánygyűjtemény a bevezetésen és magának a szerkesztőnek az előadásán (*La traductologie, science d'observation*, pp. 179–194.) kívül 25 szerző munkáját tartalmazza.

Az előadássorozat kevésbé érintette a fordítástudomány történetét, ennek megfelelően sokaknál csak néhány utalás található erre a témakörre. Mégis, Henri Awaïss cikkében (*Je dis la „Traductologie” sans que j'en susse rien*, pp. 13–21.) elkalandozhatunk az abasszidák korába, avagy Claude Bocquet-nél tájékozódhatunk a fordítástudomány megnevezése és területének behatárolása körüli vitákról (*La traductologie: préhistoire et histoire d'une démarche épistémologique*, pp. 23–36.). Ehhez a témakörhöz kapcsolható még Marianne

Lederer írása is (*La théorie interprétative de la traduction – origine et évolution*, pp. 37–51.) a *théorie interprétative* eredetéről és annak az utóbbi harminc évben végbe ment fejlődéséről. Ezen elmélet tekinthető egyfajta szakításnak is a szigorúan nyelvészeti irányultságú elméletekkel, másrészt pedig újításnak is, amely a professzionális fordítók és tolmácsok szférájából indult ki.

Néhány szerző átfogó képet próbál meg felvázolni szűkebb hazájának, illetve tágabb földrajzi régiójának és a fordítástudomány kutatásának, a fordítástudomány és a fordítás oktatásának, továbbá a fordítástudományhoz kapcsolódó társtudományok viszonyáról. Ebbe a körbe sorolható a már említett, a Közel-Kelet rég- és közelmúltjáról szóló *Henri Awaïss* is. *Hassen Boussaha* az algériai helyzetet elemzi (*Questions de traductologie en Algérie*, pp. 53–60.), *Van Dai Vu* Vietnámba kalauzol el (*Le savoir-faire en traduction*, pp. 61–68.), míg *Maria Tenchea* és *Georgiana Lungu Badea* a romániai szituáció felvázolására vállalkoznak (*Perspectives roumaines sur la traductologie*, pp. 68–80.).

A fordítástudomány és más tudományok kapcsolatának elemzése is megjelenik a kötetben.

A traduktológia és a francia nyelvű irodalmak viszonyáról szól *Lieven D’hulst* tanulmánya (*L’apport des études de traduction aux études littéraires francophones: enjeux et limites de l’interdisciplinarité*, pp. 81–94.), míg *Christine Durieux* a fordítástudomány kifejezett határjellegéről értekezik (*La traductologie: une discipline limitrophe*, pp. 95–106.). *Daniel Gile* a fordítástudomány interdiszciplináris karakterére helyezi a fő hangsúlyt (*Regards sur l’interdisciplinarité en traductologie*, pp. 107–118.).

Az előadók egy másik csoportja specifikus (személyes, illetve egy adott elmélethez köthető) aspektusból közelít a fordítástudományhoz. Ezen megközelítési módokat tekinthetjük akár a szóban forgó tudományterület elágazásainak is. *Jean-Claude Chevalier* és *Marie-France Delport* korpuszelemzéseken keresztül arra vállalkoznak, hogy bemutassák, milyen módon szakad el egy nyelvészeti eredetű elemzés mód az „anyatudománytól” ahhoz, hogy jobban megismerjük a szövegeket és hogy jobban megérthessük, mit is tesznek voltaképpen a fordítók, s valójában mi is történik a fordítás bonyolult folyamatában (*Traduction, traductologie et linguistique*, pp. 119–132.) A fordítástudomány nyelvészethez való kapcsolódása szintén témáját képezi *André Dussart* értekezésének (*La traductologie: objet et objectifs*, pp. 133–144.). Ennek első részét egy rövid, de mégis tág horizontot felölelő történeti áttekintés képezi *Tesnière*-től *Vermeer*-ig, míg a második részben a hermeneutika és az irodalmi szövegek percepciójának összefüggéseiről olvashatunk. *John D. Gallagher* a szkoposz-elméletre fókuszál (*La théorie fonctionnelle de la traduction*, pp. 145–160.). *Jean-Marc Gouanvic* a fordítás *Bordieu* eszméi által befolyásolt szociológiai megközelítésének fejlődéséről szól a science-fiction és *Fenimore Cooper* írásainak tükrében (*L’enjeu d’une théorie sociologique de la traduction*, pp. 145–160.).

Andrew Chesterman megközelítésmódját *Karl Popper* és *Lakatos Imre* filozófiai koncepciói inspirálták (*Vers une traductologie poppérienne*, pp. 171–178.). *Teresa Tomaszkiwicz* a konverzációanalízis fontosságának kiemelése mellett azt javasolja, hogy fordítástudomány helyett fordítástu-

dományokról beszéljünk, mégpedig a nyelvtudományok, anyagtudományok, orvostudományok, műszaki tudományok stb. többes számban álló diszciplínákhoz hasonlóan (*L'analyse conversationnelle au service de la traductologie*, pp. 195–212). Christine Ragouet a professzionális fordítók világába vezeti be az érdeklődőket (*Sur la raison, sur le discours, sur la pratique du passeur: comment traductologisons-nous?*, pp. 213–226.). Christian Balliu a fordítás és a szakfordítás viszonyát és jellegzetességeit ecseteli az oktatás szemszögéből (*Une autre traductologie pour une autre traduction*, pp. 227–236.) Elisabeth Lavault-Olléon a fordítás oktatásának kérdéseit boncolgatva megállapítja, hogy annak két főbb vonulata létezik: az egyik a klasszikus, irodalmi-nyelvészeti megközelítésű, a másik pedig a professzionalizáló, a gyakorló fordítók valós problémáiból kiinduló fordításoktatás. A kettő közös nevezője az önálló fordítástudomány. Lavault-Olléon hangsúlyozza, hogy szükség van egy ún. funkcionális fordítástudományra ahhoz, hogy jobban fordíthassunk, s hogy a fordítást magát hatékonyabban oktathassuk (*Traductologie et / ou professionalisation*, pp. 237–250.). Freddie Plassard a fordítás elméletének és gyakorlatának viszonyára koncentrálna, valamint azt elemzi, hogy a professzionális fordítók mennyire tekintik hasznosnak a fordítástudományt magát. Az elmélet és a gyakorlat emberei közötti kommunikációról, annak nehézségeiről, a köztük lévő kommunikáció gyakori hiányáról, illetve az egymás melletti elbeszélésről sommás ítéletet mond a szerző (*Traductologues, traducteurs, un dialogue difficile*, pp. 251–270.). Lance Hewson a fordítástudomány metanyelvét teszi közérthetőbbé az

olvasók számára (*Évolution et emprise des métaphores de la traduction*, pp. 271–282.). Delphine Chartier tollából arról tájékozódhatunk, hogy a francia egyetemeken a fordítástudomány nem igazán bevett és hően szeretett tudományág. Ezen szituáció okait és következményeit járja körbe a neves oktató (*La traductologie à l'université: une grande absente*, pp. 283–292). Daniel Gouadec véleménye szerint a fordítástudomány mára oly mértékben multiszciplinárisává vált, hogy az a veszély fenyeget, hogy a fordítástudomány maga felolvad és eltűnik. Erre gyógyírként azt javasolja, hogy talán átfogóan modellálni kellene a fordítók szolgáltatói tevékenységét, mivel ezáltal létre lehetne hozni egy egységes(ebb) fordítástudományt (*Trop de traductologie tue la traductologie: plaidoyer pour une modélisation de la prestation de traduction*, pp. 293–299.).

A kötet záró részében (pp. 303–306.) az *Artois Presses Université* gondozásában eddig megjelent, a *Traductologie* című sorozat további egységeiről (számszerűen további 21 kötetről) informálódhatunk.

Összefoglalva: a Michel Ballard által szerkesztett, *Qu'est-ce que la traductologie?* című francia nyelvű kötetben 25 szakember próbál meg arra a kérdésre választ adni, hogy mi is az a fordítástudomány. A 25 szakember geográfiailag más-más helyről származik: van köztük természetesen francia, a frankofón országokból belga, svájci és kanadai, Afrikából algériai, a Közel-Keletről libanoni, a Távol-Keletről vietnámi, Európa nemzetei közül képviseltetik magukat a finnek, a lengyelek, a németek és a románok, és ez a földrajzi heterogenitás a nézőpontok páratlanul széles panorámáját tárja elénk.

**„A kárpít és a fonákja”
Műfordítás a hispán világban.
VI. Nemzetközi Hispanisztikai
Konferencia.**

(Budapest, 2008 május 28–30.)

Szijj Mária

A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának (ELTE BTK) Spanyol Nyelv és Irodalom Tanszéke és a budapesti Cervantes Intézet közösen rendezte meg a VI. Nemzetközi Hispanisztikai Konferenciát, mely egy tíz éve indított sorozat újabb állomása volt. A Cervantes Intézet harmadik éve vesz részt a találkozó lebonyolításában. A konferenciát a spanyol kulturális központ Vörösmarty utcai patinás épületében tartották.

A hagyományok szerint a találkozók mindig egy adott témát járnak körül. Eddig *A 98-as nemzedék a filozófia fényében* (1998, Szeged), *Cervantes és a modern próza* (2000, Debrecen), *A tér a modern spanyol nyelvű irodalomban* (2003, Budapest), *A metamorfózis a spanyol nyelvű irodalomban* (2006, Budapest) és *A gyermek a spanyol nyelvű irodalomban* (2007, Budapest) került terítékre, ez alkalommal pedig a műfordítás, innen sajátos fantáziacíme, mely a *Don Quijote* egy részletére utal (II, 62.):

Én mégis azt hiszem, hogy valamit egyik nyelvről a másikra fordítani, kivéve a nyelvek két királynőjét: a görögöt és latint, szakasztott olyan, mintha az ember visszajáról nézné a flamand szőnyeget; igaz ugyan, hogy az alakok így is látszanak, de tele vannak szálakkal, ezek elhomályosítják őket, s korántsem oly tiszták, világosak, mint a szőnyeg színe felől. Aki

könnyű nyelvről fordít, nem erősíti meg sem szellemét, sem nyelvkészségét, éppoly kevéssé, mintha másolna. (Győri Vilmos fordítása, Benyhe János átdolgozásában)

A szervezők – akik felhívásukban Cervantesen kívül a fordítást az irodalom kulcsproblémájának tartó Borgesre is hivatkoztak – úgy vélték, hogy a nyelvészet, a szemiotika- és kultúrakutatás több évtizedes fejlődése ellenére a műfordítás nem kap kellő hangsúlyt. Így arra buzdították a résztvevőket, hogy túllépve Don Quijote sommás véleményén, minél több nézőpontból elemezzék a műfordítás jelenségét. A javasolt irányvonalak: a műfordítás elméleti kérdései a fordítástudományon belül, régi és modern művek fordítása, a szépirodalom fordítása és annak fogadtatása, az irodalmi kánonok, műfajok szerinti fordítás, intertextualitás, a fordítás szerepe a másság közvetítésében, a fordítás és az aszimmetrikus kapcsolatok, konkrét szerzők és művek fordításával kapcsolatos kérdések, valamint a műfordítás helyzete Közép- és Kelet-Európában általában, különös tekintettel Magyarországra.

A konferenciasorozat presztízsét tükrözi a résztvevők egyre növekvő száma. A tíz éve először megrendezett találkozón húsz előadás hangzott el, most majdnem nyolcvan. Húsz országból érkeztek előadók, tizenhárom európaiból, valamint Latin-Amerikából, az Egyesült Államokból és Tunéziából. A magyar felszólalók a szakma kiemelkedő szaktekintélyei, illetve doktoranduszok, esetenként egyetemi hallgatók voltak. A hallgatóság regisztráció nélkül vehetett részt a rendezvényen.

A konferencia spanyol nyelven folyt, csak a plenáris ülésen volt

szinkrontolmácsolás, ahol két magyar nyelvű előadás hangzott el; egy előadó katalánul beszélt – a spanyol állam többnyelvűségét bizonyítva, de (relatív) lassan beszélt, hogy így próbáljon könnyíteni a hallgatóság helyzetén.

Az első nap az egyetem, a tanszék, a Cervantes Intézet, a spanyol nagykövetség és a kulturális tárca képviselőinek ünnepélyes beszéde után három előadás hangzott el a plenáris ülésen. Józan Ildikó (ELTE, Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék) *A hős fordító. Parabola és fordítás* címmel tartott előadást; Borges *Pierre Menard, a Don Quijote szerzője* című írását elemezte a fordításelméletek tükrében, és ezzel mintegy felvázolta a konferencia két fő irányát. Julio Pietro (Potsdami Egyetem) a fordító kulturális szerepéről beszélt az argentin irodalomban, Albert Sándor (Szegedi Tudományegyetem, Francia Nyelvi és Irodalmi Tanszék) pedig arra a kérdésre keresett választ, hogy *Elméletek-e a fordításelméletek?*

Utána három párhuzamos szekcióban folyt a munka, az utolsó napon két kerekasztal-beszélgetéssel. A délelőtti és délutáni üléseken általában négy, esetenként akár hat húszperces előadás hangzott el, utána lehetőség volt kérdéseket feltenni, és olykor élénk eszmecsere alakult ki. A blokkok témája a következő volt: *19. századi Latin-Amerika, Kulturális kontextusok, A fordítás elméleti megközelítése, Eredeti szöveg és intertextualitás, Fordítás Európában, Irodalmi művek fogadtatása a 20. században, Versfordítás, A fordítás története Spanyolországban, Fordítás más művészeti ágakra, Szociokulturális kontextus, A versfordítás elméleti megközelítése, Fordítás Spanyolország nyelveire, Intertextualitás, Középkor és Arany*

Század, Versfordítás valamint *Színművek fordítása*.

A spanyol fordítástudomány az utóbbi években tapasztalható fellendülését bizonyítja az a nagyszabású terv, melyről Francisco Lafarga Maduell (Barcelonai Egyetem) számolt be, aki az egyik szerkesztője egy hamarosan elkészülő 1500 oldalas enciklopédiának, mely a spanyolra (és más spanyolországi nyelvekre) fordított műveket, valamint a kiemelkedő fordítókat mutatja be.

A szervezők – mint a megadott témákból már kiderült – a fordítás fogalmát nagyon tágan határozták meg, beleértve az interszemiotikai fordítást is. Ilyen megközelítésű előadást tartott Kulin Katalin, a Spanyol Tanszék egyik alapító tagja, aki Manuel Puig *A pókasszony csókja* című regényét vetette egybe a mű filmváltozatával.

Jorge Luis Borges (1899–1986) neve – a szervezők ihletésére is – számtalanszor felmerült. Külön figyelmet érdemel Paulína Šišmišova (Pozsonyi Comenius Egyetem) előadása, aki Borges és a fordítás elméleti és gyakorlati kapcsolatáról beszélt. Borges egyfajta dinamikus ekvivalencia (Nida) híve volt, és egyenértékűnek tartotta a forrásnyelvi és a célnyelvi szöveget. Gyakran együttműködött fordítóival – kiválóan beszélt angolul –, és volt, hogy a fordítás hatására változtatott saját műveinek eredeti szövegén.

Bikfalvy Péter (ELTE, Spanyol tanszék) Miguel de Unamuno *A köd* című regényének korai fordításait vizsgálta. Megállapította, hogy a húszas években a magyar, lengyel, horvát és román fordítások mind az olasz verzió alapján készültek. Mivel ez utóbbi erősen megcsonkított szöveg volt, mely hagyományos regénnyé degradálta a modern művet, a közép-eu-

rópai olvasóknak csak egy meghamisított, újszerűségétől megfosztott *belle infidèle* kerülhetett a kezükbe.

Élénk visszhangot keltett Scholz László előadása. Az ELTE Spanyol Nyelv és Irodalom Tanszék vezetője a kommunista idők magyar kiadói gyakorlatáról szolt. Egyfelől a fordítandó művek tendenciózus kiválasztásáról beszélt, másrészt a fordítások uniformizált – és cenzúrázott – nyelvezetéről. Szintén élénk érdeklődést váltott ki Végh Dániel (ELTE, PhD hallgató) ismertetése a magyar *Don Quijote* fordítások történetéről, egyes spanyol résztvevők erősen kifogásolták például az ötvenes években kiadott verziókban tettenérhető ateista jellegű módosításokat.

Tanulságos előadások hangzottak el egyfelől újonnan önállósult európai országok (Szlovákia, Szerbia) tapasztalatairól, másfelől Spanyolországban a kb. 2 millió ember által beszélt galego helyzetéről (Jairo Dorado Cadilla). Ebben az északnyugati tartományban egy áldozatkész kiadó próbál a szomszédos többségi nyelvek – spanyol és portugál – mellett részt találni az irodalmi piacon, amit még más kiadók is nehezítenek, mert gyakran az egész országra érvényes szerződéseket írnak alá, a célnyelv megjelölése nélkül, ami a spanyolon kívül lehet katalán, galego vagy akár baszk is.

A hazai hallgatóság számára különösen érdekesek voltak a magyar irodalom spanyolországi fogadtatásáról szóló előadások, Cserhádi Éva (ELTE, PhD hallgató) általános képet vázolt a fordított művek számáról, a tendenciákról, az utóbbi években tapasztalható növekedésről. Jordi Giné de Lasa (ELTE, katalán lektor) a magyar irodalom katalóniai visszhangját vázolta fel.

Utolsó nap két kerekasztal beszélgetést hallhattunk. Az elsőt a magyar

műfordítás három nagymúltú személyisége vett részt, Székács Vera, Tóth Éva és Simor András, valamit Kutasy Mercédesz, a szakma ifjú képviselője, akik Benyhe János neves műfordító irányítása alatt a magyar vers- és prózafordítás sajátosságait tekintették át.

A délutáni kerekasztal moderátora Scholz László volt, résztvevői pedig Patricia Willson (Buenos Aires-i Egyetem), Andrea Pagni (Erlangen-Nürnberg Egyetem), Francisco Lafarga Maduell (Barcelonai Egyetem) és Ilia Galán (Madridi Complutense Egyetem). Témája a fordítás közege, a kétnyelvűség és a fordítás kapcsolódási területei voltak.

A konferencia szervezői az első napon ünnepélyesen felavatták Horányi Mátyás (1928–1995), az ELTE Spanyol Nyelv és Irodalom tanszék alapítójának emléktábláját a Múzeum körúti C épületben, ahol termet neveztek el róla, és egy időszakos kiállításon mutatják be munkásságát. Utána a résztvevők fogadáson vettek részt a *campus A* épületében. A második este a Spanyol Nagykövetség látta vendégül a résztvevőket, a búcsúvacsorát az Astoria Szállóban adta a Cervantes Intézet. A szervezőkön kívül az időjárás is a vendégek kedvében járt, a spanyolok szinte ott-hon érezhették magukat a korán jött tavaszi forróságban.

Kitűnő szervezői munkát végzett mind a Spanyol Tanszék – ahol a fellelős Scholz László és Menczel Gabriella volt –, mind a logisztikát biztosító Cervantes Intézet. Az előadások anyaga akták formájában jelenik meg. A konferencia honlapja (www.coloquiobudapest.com) 2008 őszéig elérhető. A sorozat következő konferenciájának témájáról az esemény végéig nem született döntés.